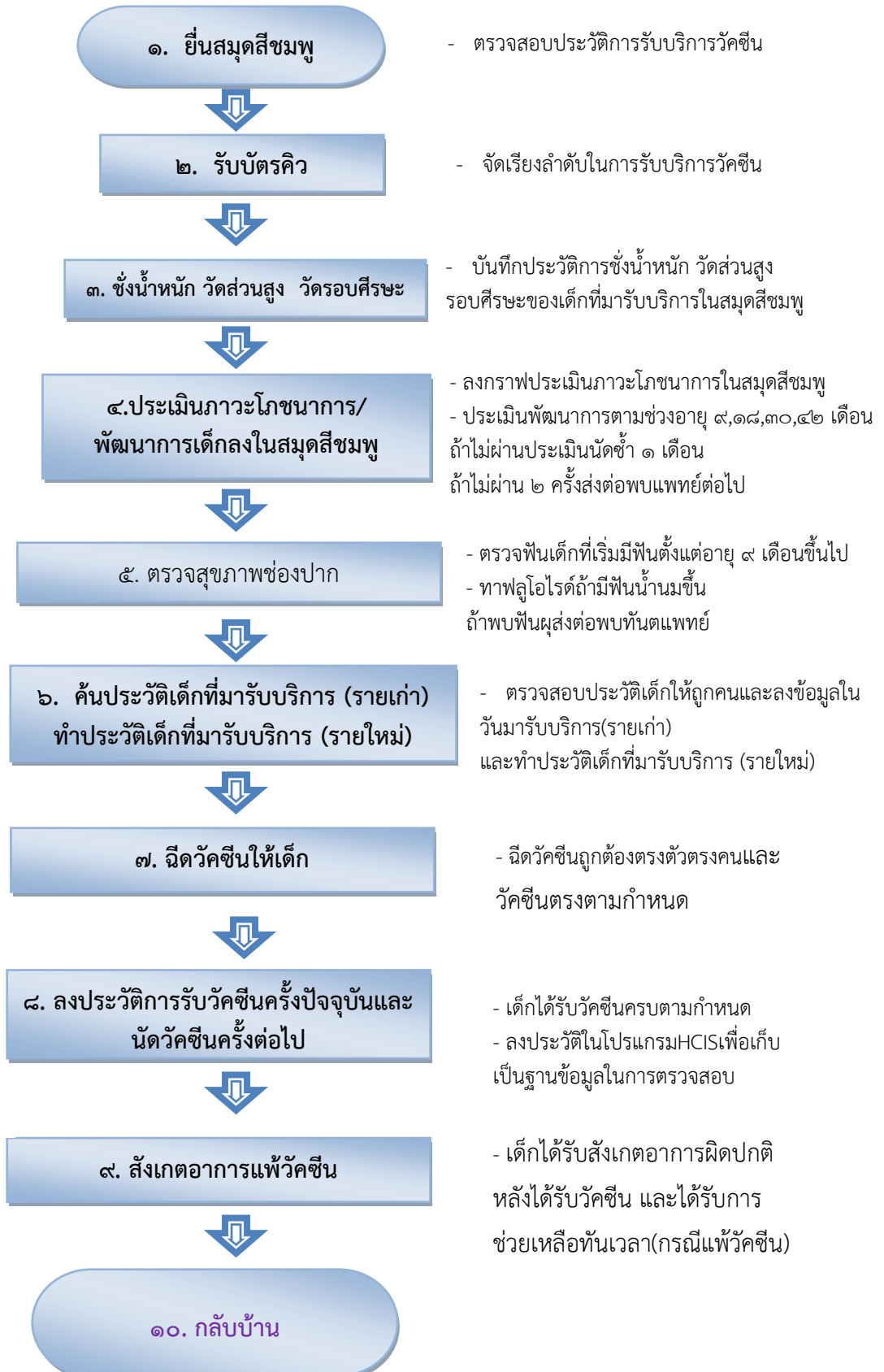

แผนผังกระบวนการให้บริการในคลินิกเด็กสุขภาพดี

ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เด็กในช่วงอายุ ๐-๕ ปี ได้รับวัคซีนถูกต้องและครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐาน
ผู้รับผิดชอบ นางสาวเสาวณีย์ ช่อชูศรี พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

แผนผังขั้นตอนการรับบริการในคลินิกเด็กสุขภาพดี
ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม

วิธีปฏิบัติในกระบวนการให้บริการในคลินิกเด็กสุขภาพดี
ของกลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัวและบริการปฐมภูมิ โรงพยาบาลชะอำ

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เด็กในช่วงอายุ ๐-๕ ปี ได้รับวัคซีนถูกต้องและครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐาน
กระบวนการให้บริการในคลินิกเด็กสุขภาพดี มีขั้นตอนการดำเนินงานทั้งสิ้น ๑๓ ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ ๑ ยื่นสมุดสีชมพู ตรวจสอบประวัติการรับบริการวัคซีน ระยะเวลาดำเนินการ ๒ นาที
- ขั้นตอนที่ ๒ ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดรอบศีรษะ บันทึกประวัติการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง รอบ
ศีรษะของเด็กที่มาใช้บริการ ระยะเวลาดำเนินการ ๕ นาที
- ขั้นตอนที่ ๓ รับบัตรคิว จัดเรียงลำดับในการรับบริการวัคซีน ระยะเวลาดำเนินการ ๑ นาที
- ขั้นตอนที่ ๔ ผู้ปกครองทำกราฟประเมินภาวะโภชนาการในสมุดสีชมพู ผู้ปกครองได้รับการสอน
การทำกราฟประเมินภาวะโภชนาการจากเจ้าหน้าที่และได้ฝึกปฏิบัติ ระยะเวลาดำเนินการ ๑๐ นาที
- ขั้นตอนที่ ๕ เปิดบัตรเด็กที่มาใช้บริการ เปิดประวัติเด็กที่มาใช้บริการให้ถูกคนระยะเวลา
ดำเนินการ ๕ นาที
- ขั้นตอนที่ ๖ คำนวณประวัติเด็กที่มาใช้บริการ(รายเก่า) ทำประวัติเด็กที่มาใช้บริการ(รายใหม่)
ตรวจสอบประวัติเด็กและลงข้อมูลในวันมารับบริการ(รายเก่า) และทำประวัติเด็กที่มาใช้บริการ (รายใหม่)
ระยะเวลาดำเนินการ ๑๕ นาที
- ขั้นตอนที่ ๗. ตรวจฟันเด็ก ตรวจฟันเด็กที่เริ่มมีฟันตั้งแต่อายุ ๙ เดือนขึ้นไป ระยะเวลาดำเนินการ
๕ นาที
- ขั้นตอนที่ ๘. ประเมินพัฒนาการเด็ก ประเมินพัฒนาการตามช่วงอายุ ๙,๑๘,๓๐,๔๒ เดือน
ระยะเวลาดำเนินการ ๓๐ นาที
- ขั้นตอนที่ ๙. ลงประวัติการรับวัคซีนครั้งปัจจุบันและนัดวัคซีนครั้งต่อไป เด็กได้รับวัคซีนครบตาม
กำหนด ระยะเวลาดำเนินการ ๕ นาที
- ขั้นตอนที่ ๑๐. เจาะเลือดหาภาวะซีด เจาะเลือดหาภาวะซีดในเด็กอายุ ๙ เดือน ระยะเวลา
ดำเนินการ ๕ นาที
- ขั้นตอนที่ ๑๑. ฉีดวัคซีนให้เด็ก ฉีดวัคซีนถูกต้องตรงตัวตรงคน ระยะเวลาดำเนินการ ๕ นาที
- ขั้นตอนที่ ๑๒. สังเกตอาการแพ้วัคซีน เด็กได้รับสังเกตอาการผิดปกติหลังได้รับวัคซีน และได้รับ
การช่วยเหลือทันเวลา(กรณีแพ้วัคซีน) ระยะเวลาดำเนินการ ๓๐ นาที
- ขั้นตอนที่ ๑๓. กลับบ้าน

ขั้นตอน	รายละเอียด
	<p>๑. การเตรียมการก่อนให้วัคซีน</p> <p>๑.๑ การเตรียมกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการเพื่อจะได้คำนวณปริมาณวัคซีนแต่ละชนิด และอุปกรณ์ที่ใช้ได้ถูกต้องและเพียงพอแก่ผู้รับบริการ จากโปรแกรม HCIS</p> <ul style="list-style-type: none"> - ถาถึงวันนัดแล้วกลุ่มเป้าหมายไม่มาตามนัด เจาหนาที่จะตองบันทึกแกไขวันนัดใหม่ - ตรวจสอบในแฟมประวัติหรือสมุดบันทึกสุขภาพ วากลุ่มเป้าหมายได้รับวัคซีนครบทุกชนิด ตามกำหนดอายุหรือตามช่วงเวลาที่จะเปนหรือไม เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายบางคนอาจมารับวัคซีนล่าช้า เจาหนาที่จะตองนัดหมายให้ได้รับวัคซีนจนครบตามแผนการสรางเสริมภูมิคุ้มกันโรค - ติดตามกลุ่มเป้าหมายที่ไม่มารับวัคซีนตามนัด <p>๑.๒ การเตรียมสถานที่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไมยุงยากขับซ่อนเพื่อ ความสะอาดของผู้รับบริการ - ไมแอด สามารถรองรับผู้รับบริการ ได้เพียงพอ - สะอาด <p>๑.๓ การเตรียมอุปกรณ์อุปกรณ์ที่ใช้</p> <ul style="list-style-type: none"> - โตะ เกาอี้ - ผาสะอาดปูบนโตะ เพื่อวางวัคซีน - เข็มเบอร์ ๒๑, ๒๕ และ ๒๖ - กระจกฉีดยา (Syringe) ขนาด ๑, ๓ และ ๕ มล. - กระจกสำลีแอลกอฮอล์ - กระจกสำลีแห้ง - พลาสเตอร์ - กระทิกวัคซีน, ซองน้ำแข็ง (Icepack) ที่เริ่มละลาย - กลองสำหรับเก็บขวดวัคซีนที่ใช้แล้ว (เก็บในตู้เย็น +๒ ถึง +๘°C เปนเวลา ๗ วัน) - กลองใส่เข็มที่ใช้แล้วเปนถังพลาสติกหนา - ถังขยะ (ขยะธรรมดา, ขยะติดเชื้อ, กลองทิ้งขวดวัคซีน)
	<p>๒.การให้บริการ</p> <p>๒.๑ การซักประวัติและการประเมินคัดกรองผู้รับบริการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การถามถึงความเจ็บป่วยหรือสภาพร่างกายในปัจจุบัน - ประวัติในเรื่องการแพยาหรือสารอาหารต่าง ๆ - เด็กที่เคยได้รับวัคซีน DTP แล้วมีไขสูง (เกิน ๔๐.๕°C)การให้วัคซีนครั้งต่อไปให้ระมัดระวัง ถ้ามีอาการทางสมอง (encephalopathy) ภายใน ๗ วัน หลังฉีดวัคซีน ใหนัดการรับวัคซีนที่มีสวณ

ประกอบของ DTP

- เด็กที่มีประวัติครอบครัวเป็นโรคชักและมีประวัติชักจากไขสูง สามารถให้วัคซีนได้ควรให้ยาพาราเซตามอล ขนาด ๑๐ mg/kg /dose ทุก ๔ ชั่วโมง หลังฉีดยาเป็นเวลา ๒๔ ชั่วโมงถ้าได้รับวัคซีนป้องกันโรคหัด อาจมีไข้ในวันที่ ๕- ๑๐ หลังได้รับวัคซีน และอาจต้องพิจารณาให้ยาลดไข้
- การให้อิมมูโนโกลบูลิน พลาสมา หรือเลือดมาไม่ถึง ๓ เดือน ไม่ควรให้วัคซีนชนิด เชื้อเป็นอณูฤทธิ์ เช่น วัคซีนรวมป้องกันโรคหัด คางทูม และหัดเยอรมัน
- ถ้าเด็กมีภูมิคุ้มกันผิดปกติแต่กำเนิด ไม่ควรให้วัคซีนเชื้อเป็นอณูฤทธิ์ และไม่ควรถูกฉีดวัคซีน ป้องกันโรคโปลิโอชนิดกินแก่เด็กปกติที่มีคนในบ้านเป็นโรคขาดภูมิคุ้มกันแต่กำเนิด เพราะ เชื้อไวรัสจากวัคซีนโปลิโออาจทำให้คนที่ภูมิคุ้มกันบกพร่องป่วยหรืออาจมีอาการอัมพาตได้
- เด็กที่ได้รับยากดภูมิคุ้มกัน สามารถให้ที่อกขอยอดและวัคซีนชนิดเชื้อตายได้

๒.๒ การสังเกตอาการก่อนให้วัคซีน

ลักษณะทาง การตอบสนองของเด็ก หากเด็กซึม ดูอ่อนเพลียมาก ต้องประเมินสภาพและชักประวัติ การวัดอุณหภูมิร่างกาย

๒.๓ การเตรียมการก่อนให้วัคซีน

- การล้างมือ
- การป้องกันการบาดเจ็บจากเข็มแทง
- การใช้อุปกรณ์ที่ใช่ครั้งเดียวแล้วทิ้ง
- ถู้งมือ
- Syringe ที่ใช้ผสมวัคซีนอาจมีขนาดบรรจุ ๑,๓ และ ๕ มล.
- เข็มเบอร์ ๒๑-๒๕

๒.๔ การเตรียมวัคซีนขณะให้บริการ

(๑) ตรวจสอบชนิดของวัคซีนที่จะให้ตรง

(๒) ตรวจสอบวันหมดอายุ

(๓) เช็ดแอลกอฮอล์ในบริเวณที่จะแทงเข็มก่อนดูดวัคซีนใส่ syringe ทุกครั้ง ตามขนาด การ ไซของวัคซีนแต่ละชนิด โดยคำนึงถึงเทคนิคปลอดเชื้อ อออย่างเคร่งครัด

(๔) ในกรณีที่เป็นวัคซีนชนิดบรรจุขวดหลายโดส ใช้เข็มเบอร์ ๒๑-๒๕ ดูดวัคซีน ใส่ syringe ตามปริมาณที่ต้องการ

(๕) หากวัคซีนเป็นชนิดผงและผสมน้ำยาทำลาย ควรดูน้ำยาทำลายให้หมดขวด แล้วผสมในขวดวัคซีน ต้องเขย่าขวดให้แน่ใจว่าน้ำยาทำลายกับผงวัคซีนรวมเป็นเนื้อเดียวกัน จึงค

	<p>อย่านำวัคซีนมาใช้</p> <p>๒.๕ การเตรียมการขณะให้วัคซีน</p> <p>การจัดท่าเด็ก</p> <p>สำหรับเด็กเล็ก ควรจับเด็กให้นั่งบนหน้าขาผูกครอง และหลังพิงแขนแลวแขนผูกครองโอบคานบนไว ส่วนขาของเด็กให้ผูกครองไขขาทั้งสองข้างหนีบไวและนำมืออีกข้างกดเขา จะทำให้เด็กอยู่กับที่</p> <p>สำหรับเด็กโตให้เด็กยืนพิงเอาหลังชน ที่ลำตัวผูกครอง ผูกครองไขมือโอบรอบตัวจับยึดมือของเด็กให้มั่นคงและไขขาทั้งสองข้างหนีบขาเด็กไว้</p> <p>๒.๖ วิธีการให้วัคซีน การให้วัคซีนเขาร่างกายมี ๕ วิธี</p> <p>(๑) การกิน (oral route) ใช้ในกรณีที่ต้องการกระตุ้นภูมิคุ้มกันเฉพาะที่โดยมากใช้กับ วัคซีน ชนิดเชื้อเป็น เช่น วัคซีนโปลิโอวัคซีนทัยพอยดทำให้เกิดภูมิคุ้มกันทั้งในลำไส้และกระแสเลือด</p> <p>(๒) การพ่นเข้าทางจมูก เช่น วัคซีนไขหวัดใหญ่ ทำให้เกิดภูมิคุ้มกันในทางเดินหายใจด้วย</p> <p>(๓) การฉีดเข้าในหนัง (intradermal) วิธีการนี้ใช้เมื่อต้องการลดแอนติเจนลง ทำให้เกิดภูมิคุ้มกันได้ดีเพราะกระตุ้นเซลล์ในผิวหนังและดูดซึมไปยังท่อน้ำเหลือง กระตุ้นภูมิคุ้มกันชนิดเซลล์ เป็นสื่อได้ดีใช้วัคซีนปริมาณน้อย การฉีดทำได้ยากต้องอาศัยความชำนาญ วัคซีนที่ให้ทางนี้ได้แก่วัคซีน BCG วัคซีนพิษสุนัขบ้า เป็นต้น</p> <p>(๔) การฉีดเข้าใต้หนัง (subcutaneous route) ใช้กับวัคซีนที่ไม่ต้องการให้ดูดซึมเร็วเกินไป เพราะอาจเกิดปฏิกิริยารุนแรง และเป็นวัคซีนที่ไม่มีสารดูดซับ (adjuvant) เช่น วัคซีนรวมหัด คางทูม และหัด เยอร์มัน (MMR) วัคซีนทัยพอยดวัคซีนไขสมองอักเสบเจอี (JE) เป็นต้น</p> <p>(๕) การฉีดเข้ากล้ามเนื้อ (intramuscular route) ใช้เมื่อต้องการให้การดูดซึมของวัคซีนดี วัคซีนที่มีสารดูดซับ (adjuvant) ต้องฉีดเข้ากล้ามเนื้อเสมอเพราะถ้าฉีดเข้าในหนังหรือใต้หนังจะทำให้เกิดการอักเสบเป็นไตแข็งเฉพาะที่ใดการฉีดเข้ากล้ามเนื้อมีบริเวณที่เหมาะสมสำหรับการฉีด อยู่ ๒ ที่คือ บริเวณต้นแขน (deltoid) ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการดูดซึมดีที่สุด เพราะไขมันไม่มาก เลือดเลี้ยงดี และแขน มีการเคลื่อนไหวทำให้การดูดซึมของยาดีและบริเวณกึ่งกลางต้นขาตอนหน้าค่อนไปด้านหลัง (mid anterolateral thigh) บริเวณกล้ามเนื้อ vastas lateral การฉีดบริเวณหน้าขามักนิยมฉีดในเด็กเล็ก เนื่องจากแขนยังมีกล้ามเนื้อน้อย ในเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่จะฉีดบริเวณต้นแขน วัคซีนที่ให้ทางกล้ามเนื้อ ได้แก่วัคซีนรวมคอตีบ บาดทะยัก ไอกรน (DTP) วัคซีนตับอักเสบบี (HBV) และวัคซีนพิษสุนัขบ้า เป็นต้น</p>
	<p>๓. การกำจัดอุปกรณ์ที่ใช้แล้ว ปกติแล้วภายหลังจากฉีดวัคซีน ผู้ให้บริการไม่ควรดึงเข็มจาก</p>

	<p>Syringe เมื่อให้วัคซีนเรียบร้อยแล้ว ผู้ให้บริการควรนำ syringe ที่มีเข็มติดอยู่ ทั้งลงในถังพลาสติกหนา ที่มีเข็มไม่สามารถแทงทะลุได้หรือเรา เรียกว่า puncture proof containers ซึ่งสามารถนำกล่องพลาสติกหนามือยู่แล้วมาใช้ได้นอกเหนือจาก syringe และเข็มแล้ว อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในการฉีดวัคซีน เช่น ขวดวัคซีนที่ไซหมดแล้ว หรือ vaccine หมดอายุก็ต้องจัดเป็นขยะอันตรายหรือขยะติดเชื้อเช่นเดียวกัน</p>
	<p>๔. การสังเกตอาการภายหลังได้รับวัคซีน</p> <p>สังเกต อาการผู้รับบริการภายหลังได้รับวัคซีน อย่างน้อย ๓๐ นาที</p> <p>๑. ปฏิกริยาที่เกิดขึ้นเฉพาะที่ อาการและอาการแสดง ได้แก่อาการบวม แดง ร้อน คัน บริเวณที่ฉีดวัคซีน อาจมีเลือดออกซึม เล็กน้อยและหยุดในระยะเวลาอันสั้น อาการเหล่านี้จะหายไปเอง การจัดการเบื้องต้น หรือคำแนะนำทั่วไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่แนะนำให้สัมผัส กดแรง คลึง นวด หรือใช้ยาทาบริเวณที่ฉีดวัคซีน - ดูแลความสะอาด สังเกตอาการว่ามีอาการปวด บวม แดง ร้อนบริเวณที่ฉีดหรือไม่ หรือมีลักษณะผิดปกติใด ๆ เช่น มีเลือดออกมา มีตุ่มหนอง มีอาการไข้สูงมาก ไข้รีบมา พบแพทย์ - หากมีอาการปวด บวม แดง ร้อนมาก สามารถประคบเย็น เพื่อลดอาการปวดได้หรือรับประทานยาแก้ปวดลดไข้ - หากมีไขรวมด้วยสามารถเช็ดตัวลดไข้และให้ยาลดไข้โดยคำนวณจากน้ำหนักตัว คือ ๑๐ mg. / น้ำหนักตัว ๑ กิโลกรัม / ครั้ง <p>๒. ปฏิกริยาที่เกิดขึ้นทั้งระบบชนิดไม่รุนแรงและชนิดรุนแรง อาการและอาการแสดงชนิดไม่รุนแรง ได้แก่ มีไข้สูงมากกว่า ๓๘°C ซึม เบื่ออาหาร รongกวน อาเจียน หรือมีผื่นขึ้นตามตัว การจัดการและการให้คำแนะนำทั่วไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - เช็ดตัวลดไข้พร้อมกับให้ยาลดไข้ทันที - ให้เด็กดื่มน้ำดื่มนมให้มาก ๆ - สังเกตอาการผิดปกติที่แสดงถึงปฏิกริยาที่เกิดขึ้นทั้งระบบชนิดรุนแรง ได้แก่อาการไขแบบ anaphylaxis เช่น หายใจลำบาก หายใจมีเสียงวี๊ด มีผื่นขึ้นทั้งตัว มือเท้า หนา ปาก บวม หรือมีอาการผิดปกติทางสมอง เช่น ซึม อ่อนแรง ภาวะรู้สึกเปลี่ยนแปลง มีอาการชัก หากพบอาการผิดปกติชนิดรุนแรงให้พามาพบแพทย์โดยทันทีหรือหากพบอาการเบื้องต้น เป็นอาการและอาการแสดงชนิดไม่รุนแรง แต่เมื่อให้การดูแลแล้วอาการไม่ดีขึ้น
